

Eider Rodriguez (Rentería, 1977) és escriptora, periodista i guionista. Ha estat editora en basc de l'editorial Txalaparta i avui dia exerceix de professora al Departament de Llengua i Literatura de la Universitat del País Basc. El 2018 va obtenir el premi Euskadi de Plata, atorgat pels llibreters de Guipúscoa, per *Un cor massa gran* (Periscopi, 2019), i juntament amb l'il·lustrador Julen Ribas el premi Euskadi de literatura infantil i juvenil pel còmic *Santa familia* (*Euskal Herriko Ikastolak*, 2017). Amb *Katu jendea* (Elkar, 2010) va obtenir la beca de creació literària Igartza, una de les més importants del País Basc, i el premi Zazpi Kale de la Fira del Llibre de Bilbao (2011). Considerada una de les escriptores més impactants de les lletres basques, ha desenvolupat gran part de la seva carrera en aquesta llengua i actualment viu a Hendaia. *Materials de construcció* és la seva primera novel·la.

Pau Joan Hernández va néixer a Barcelona i viu a Bigues i Riells (Vallès Oriental). Va començar a escriure de molt jove i als divuit anys va sortir a la llum la seva primera novel·la. Des d'aleshores ha publicat com a autor una trentena de llibres, la majoria adreçats a infants i joves.

És també traductor —del basc, del francès i del gallec al català i el castellà, i entre aquestes dues llengües— de més de tres-centes obres i durant molts anys va ser crític literari del diari *Avui*. Actualment, fa classes a la Facultat de Traducció i Interpretació de la UAB.

La seva obra ha merescut diversos guardons, entre els quals destaca el Premi Crítica Serra d'Or, que ha rebut tres vegades. Com a traductor, ha figurat en dues ocasions (Macau 2006 i Copenhaguen 2008) a les llistes d'honor de traductors de l'Organització Internacional per al Llibre Juvenil (IBBY, per la sigla anglesa) i l'any 2016 va ser inclòs a la prestigiosa selecció dels millors llibres per a nens i joves que elabora el Banco del Libro de Veneçuela.

Natxo Velez, *EITB* – «Una obra escrita contra el silenci. Rodriguez s'allunya dels relats, el format habitual de la seva obra, i escriu una carta d'amor cap a ella mateixa i a un pare que acaba de morir després d'una vida marcada per l'alcohol. És una carta que, com que és real, es mostra honesta, apassionada, afilada i dolorosa, molt allunyada de qualsevol perfecció o idealització.»

Jon Agirre, *El Diario Vasco* – «Una crònica íntima.»

Elvira Navarro – «La bona literatura desvetlla, i això fa Eider Rodriguez: posar-nos davant del mirall a través d'un recorregut intens per les ombres dels nostres temps. Llegir-la és conèixe'ns, i alleuja i fa mal.»

Recaredo Veredas, *Culturamas* – «Escriure bé no és el mateix que escriure de manera complicada. Si es valoressin aquests mèrits esmentats, en la seva justa mesura, Eider Rodriguez es consideraria una de les nostres millors relatores: sap mostrar la complexitat amb poques paraules, fins i tot es permet la brillantor i brots de bellesa de manera ocasional.»

Anna Carreras, *Nívol* – «Sense cap altra arma que la inclemència, sense concessions ni filtres, l'autora furga en la quotidianitat de la classe mitjana basca i en les misèries de la humanitat en bloc. Posa el mirall de cara al món: només així aconseguirem detectar els clarobscur d'una deshumanització que fa metàstasi a marxes forçades. Eider Rodriguez incomoda el lector. La intensitat amb què analitza les relacions humanes, a través d'un estil brillant que expressa molta complexitat psicològica amb poques i senzilles paraules, fa que entenguem la vida com la pitjor de les nostres

malalties. I això passa perquè l'autora cultiva l'enginy de focalitzar allò imperceptible, el detonant que sovint no tenim en compte, el detall magistral de la bona literatura.»

Jurat Premis Euskadi – «Una literatura d'alt nivell.»

Jordi Llavina, *Llegim, Ara* – «*Un cor massa gran* és un notabilíssim llibre de contes. Hi ha un estil molt ferm que els agermana tots i, encara més, hi ha en tots els relats personatges que pateixen i que no acaben de sortir d'ells mateixos. Però s'hi escarrassen.»

Juan José Millàs – «Els sentiments que s'exposen en aquest conjunt de relats són aquells amb els quals tenim els nostres cors ben moblats.»

Begoña Gómez Urzaiz, *La Vanguardia* – «Com més simplicitat aparenten, com més sembla que l'autora ha estat llegint en actitud furtiva l'historial de WhatsApp dels seus veïns d'Hendaia, més bé li surten els personatges a Rodríguez. [...] Com els bons contistes, l'autora aconsegueix dibuixar ecosistemes sociofamiliars sencers amb pocs detalls ben escollits. [...] Kurt Vonnegut aprovaria el mètode.»

Jon Kortazar, *El País* – «A la narració breu se li exigeix a la vegada la intensitat i la força d'un poema. Eider Rodríguez mostra una destresa estranya en la presentació de les trames, que va fer que la seva obra fos una sorpresa agradable en la narrativa basca des que va aparèixer en escena.»

Eider Rodriguez

Materials de construcció

Traducció del basc de Pau Joan Hernández

ANTÍPODA, 71

EDICIONS DEL PERISCOPI

Títol original: *Eraikuntzarako materiala*

© Eider Rodriguez, 2022

Publicat d'acord amb SalmaiaLit, Agència Literària

Primera edició: febrer, 2023

© de la traducció: Pau Joan Hernández

© de la il·lustració de coberta: Arrate Rodriguez

© de la fotografia de l'autora: Lander Garro

© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SLU, 2023

Publicat per Edicions del Periscopi SLU

info@periscopi.cat | Web: www.periscopi.cat

Facebook: www.facebook.com/Periscopi

Twitter: twitter.com/Ed_Periscopi

Instagram: [@edicions_del_periscopi](https://www.instagram.com/edicions_del_periscopi)

Impressió: Romanyà Valls, Capellades

Imprès a Catalunya – Printed in Catalonia

Edició a càrrec d'Aniol Rafel, Andrea Rovira i Marta Rubirola

Correcció: Miquel Saumell Santaegúenia, Òscar Lozano i Núria Saurina Eudaldo

Disseny de la col·lecció: Tono Cristòfol

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper offset cru de noranta grams i ha estat compaginat amb la tipografia Caslon Pro en cos 12.

Dipòsit legal: B 21621-2022

ISBN: 978-84-19332-14-1

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

La traducció d'aquest llibre ha rebut una ajuda de l'Institut Basc Etxepare.

Sempre pensem bé
quan ens falten paraules.

DONNA HARAWAY

No seràs tu qui parli; deixa que la ruïna
parli dins teu, ni que sigui a través de l'oblit
o del silenci.

MAURICE BLANCHOT

I

5 de desembre del 2018

Soc al costat del meu pare en una habitació especial de la unitat d'ictus. Només podem entrar d'un en un. A ell no li importarà, no li han agradat mai les aglomeracions. I a nosaltres tampoc. Probablement, l'única manera de dir-li coses al meu pare és que estiguem a soles tots dos: ell, inconscient; jo, espantada. Quan he arribat, hi havia la tia Lourdes i la mare. Excepcionalment, ens han deixat entrar les tres juntes a l'habitació. Entre nosaltres no hi ha hagut ni el més mínim gest d'afecte, ni petons, ni abraçades, ni cap mena de contacte. Només frases concretes i pràctiques: què deu ser, avui ha dormit al sofà perquè li feia mal l'esquena, ha esmorzat com sempre, ha sortit a les onze de la feina, ha trucat el del taller, no volia pujar a l'ambulància.

Quan el metge ens ha dit que ha estat un vessament i que les pròximes hores seran decisives, ens hem quedat en silenci. Ni plors, ni mans tremoloses, ni abraçades fent pinya, callades. Una pregunta tècnica:

—Quan dieu «les pròximes hores» què voleu dir exactament? Dues hores? Vint-i-quatre? Quaranta-vuit? —No volem molestar, una pregunta estúpida feta per trencar el silenci.

—Les que venen. Es tracta de tallar l'hemorràgia. Però amb el *problema hepàtic* que té —el que és l'economia del llenguatge: més de trenta anys resumits en dues paraules— encara es complica més una situació que en qualsevol cas ja seria greu, perquè té les plaquetes baixes. Li farem transfusions, és clar, però cal anar a poc a poc... Veure com va responent.

Ressò de pedres al desert.

Soroll de mort.

—Una última cosa: les normes d'aquesta unitat són especials, se l'ha de deixar tranquil, les visites només poden entrar d'una en una.

Val més així, val més que el grup d'afectats no aplegui més de dos membres de la família cada cop per no perjudicar-nos, la nostra constitució familiar no escrita és ben draconiana en l'apartat que correspon als afectes.

Article 18.2. No es plorarà en públic si no és per una mort. I, en aquest cas:

Es farà servir el plor com a via per al drenatge emocional.

Aquest plor es limitarà a l'inici de la situació causant de l'impacte i en cap cas es prolongarà en el temps.

Article 18.3. No es comerciarà amb el dolor.

No s'admetran exhibicions d'aquells processos fisiològics que puguin produir-se a conseqüència del dolor.

No es farà servir el dolor per fer xantatge. Tan menyspreable com fer xantatge serà cedir a aquell xantatge que tingui per font el dolor.

Article 18.4. Situacions d'excepció:

Plorar per una ficció és un dret, sempre que es recuperi la circumspecció tan bon punt la ficció s'acabi.

Qualsevol manifestació d'amor, d'emoció, de tendresa, d'empatia, està prohibida. Les relacions amb animals i nens menors de sis anys estan exemptes d'aquesta prohibició.

La intimitat és l'únic àmbit en què es pot violar la llei sense que hi hagi conseqüències.

El pare i jo ens quedem sols. És el migdia i per un instant he fet una cosa inconstitucional: li he acariciat els cabells, li he tocat un braç. Té els cabells i el pèl suaus.

No l'havia vist mai de tan a prop. No des que tinc consciència.

És curiós: la mare i la tia no són de la mateixa sang i, tanmateix, van abraçar la mateixa doctrina fa molt de temps; en canvi, el meu pare, que és el vincle entre la meua mare i la meua tia, és l'únic que no ha posat la mà estesa damunt aquella Bíblia. No sé dir qui és l'oriünda i qui l'estrangera que ha claudicat per naturalitzar-se i s'ha resignat a viure segons aquests valors, aquests drets i aquestes responsabilitats.

6 de desembre, dia de la Constitució espanyola

«No em puc fer entendre» és l'única frase que li hem entès en tot el dia. Després: «Barbarbar xocolata, barbarbar xocolata».

7 de desembre del 2018

Comença a parlar. També mou un braç.

Mou tots els membres. Té molt mal de cap. Sembla que hagi estat en un altre lloc i no en aquesta habitació de l'hospital. Que s'hagi despertat venint d'un altre lloc. Estic contenta.

Em diu que el van trobar ficat a dins del cotxe, estampat contra un arbre, a la carretera d'Oiartzun a Errenteria. Que venia del taller, de pagar una reparació, i que el van traslladar a tota velocitat a l'hospital.

8 de desembre del 2018

Li he donat el menjar. El puré primer i el iogurt després. Li he donat el menjar amb una devoció que no he posat mai per donar-l'hi als meus fills.

Hem deixat el plat ben escurat.

He agafat un dels mocadors de tela que la mare ha deixat a la tauleta, al costat de l'ampolla de Loewe. Amb una punta, li he netejat les comissures dels llavis, suaument, dolçament, com qui dona els darrers retocs a un quadre que no vol acabar.

Li he posat una mà a cada costat de la cara.

—T'ho has menjat tot.

Li he dit.

—Tenies gana.

Li he dit.

—Et posaràs bé.

Li he dit.

Li he parlat mirant-lo als ulls per primer cop a la vida. No sé si entén tot el que li dic, però ha aguantat la mirada.

Em fa vergonya escriure sobre el meu pare.

En la tradició basca de la regió de Lapurdi, de la *por, beldur*, se'n diu *vergonya, lotsa*. A Mèxic i a Colòmbia, de la *vergonya* se'n diu *pena*. En anglès, castellà i francès, la vergonya està relacionada amb la paraula *embaràs*, però en eusquera *embaràs, enbarazu*, vol dir «destorb», «impediment» o «problema». Pel que sembla, el parent més llunyà d'aquest terme és *embaraçar*, del portuguès o l'asturià, una paraula que equivalia a *corda*. Més endavant va passar a significar *prenyar-se*, tant en portuguès com en asturià i en galleg. D'això en eusquera també se'n diu *omplir-se, bete*, o *carregar-se, kargatu*.

No crec en els sinònims. No crec en les traduccions.

He d'escenificar el silenci perquè les paraules adquireixin algun sentit i, tanmateix, el silenci més versemblant no assegura el sentit.

Potser tot és un problema de llenguatge. Des del començament.